

8. Тупов С. Український бурштин: безрадисні перспективи. *Ракурс*. URL: <https://racurs.ua/ua/1397-ukrayinsky-burshtyn-bezradisni-perspektyvy.html>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖІ ТЕРИТОРІЇ ПРИМІСЬКОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ МІСТА ТЕРНОПІЛЬ

Олійник Л. М.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Заблоцький Б. В.

Розвиток сільського господарства будь-якої території залежить від впливу чинників, які визначають його спеціалізацію, продуктивність, технологію тощо. Одним з них є наявність міських поселень із значною чисельністю населення. Їх вплив є досить інтенсивним і різностороннім, що пов'язано з розмірами, функціями та специфікою самого населеного пункту, який може бути осередком інновацій, центром прийняття адміністративних рішень, транспортним вузлом і, що надзвичайно важливо, – потужним ринком збуту сільськогосподарської продукції. В процесі формування і функціонування міста виникають різноманітні зв'язки, які тісно його пов'язують з оточуючими територіями. В цілому, дану модель зв'язків можна характеризувати як відношення «центр-периферія». Надзвичайно важливим аспектом дослідження даної моделі є визначення приміської території, на яку місто здійснюватиме свій вплив і в межах, якої формуватиметься специфічна (містоорієнтована) спеціалізація сільського господарства.

Вплив міських населених пунктів на господарську спеціалізацію прилеглих територій досліджувала низка українських вчених-географів: Гладковський О. В., Іщук С. І., Пістун М. Д., Пушкар І. М., Сухий П. О., Топчів О. Г., Шаблій О. І. та ін. Особливий теоретичний вклад в розвиток даної проблематики зробили: Вебер А., Кристаллер В., Льюш А., Тюнен Й., та ін.

На основі аналізу розробок згаданих науковців ми реалізуємо спробу дослідження спеціалізації приміської території м. Терно-

піль через призму приміської зони.

В науковій літературі, а також в нормативно-правових документах існує декілька трактувань поняття «приміська зона»:

- зона впливу міста на прилеглі території і населені пункти (у межах адміністративних одиниць), що утворює єдине ціле у функціонально-планувальному, соціально-економічному та територіальному устрої і характеризується інтенсивністю транспортних зв'язків, маятниковою міграцією, міжселищним обслуговуванням [3];

- територія за межами міста, до складу якої входять ліси, лісопарки та інші зелені насадження, заклади та установи для масового відпочинку, землі сільськогосподарського призначення, виробничі та комунальні підприємства, транспортні магістралі що обслуговують місто [1];

- багатфункціональна соціально-економічна система, яка складається з адміністративних одиниць прилеглих до центрального поселення, господарська діяльність яких спрямована на обслуговування та забезпечення потреб міста [4].

Узагальнюючи дані визначення можна зробити висновок, що приміська зона міста Тернопіль – це територія, що оточує місто і знаходиться з ним у тісному взаємозв'язку. Окремим елементом просторової структури приміської зони є сільськогосподарські угіддя, а однією з її функцій є постачальна, що реалізується внаслідок забезпечення міста складними для транспортування та швидкопсувними продуктами харчування.

Варто відмітити, що межі приміської зони Тернополя, на сьогоднішній день, визначені не остаточно. Основною причиною такої ситуації є адміністративна реформа, в результаті якої місто отримало додаткову функцію – центру об'єднаної територіальної громади. Таким чином, у міста появилася особлива зона впливу – зона Тернопільської міської територіальної громади, за рахунок якої в майбутньому може розширюватися і територія міста, а відтак розширюватиметься і приміська зона.

Нормативи містобудівної документації визначають розмір приміської зони для міського населеного пункту з чисельністю населення від 100 до 250 тис. осіб (чисельність населення м. Тернопіль станом на 01.01.2021 р. становила 224,1 тис. осіб) до 20 км від зовнішньої межі міста (рис. 1). Таким чином, до приміської

чими територіями, а у поєднанні з розвиненою системою приміського транспорту дає можливість сільськогосподарським товаровиробникам (фізичним і юридичним особам, що займаються виробництвом та переробкою власно виробленої сільськогосподарської продукції) активно постачати продукцію до споживача. В такому контексті можна стверджувати про належність до приміської зони м. Тернополя частин таких ОТГ: Зборівська, Підволочиська та Тербовлянська (див. рис. 1).

Таким чином, можна говорити про дві приміські зони м. Тернопіль: першу, визначену містобудівною документацією і другу, більш широку, сформовану за рахунок впливу транспортної мережі.

На нашу думку, при уточненні меж приміської території сільськогосподарської спеціалізації, потрібно вивчати специфіку сільського господарства приміської зони, що поєднує ОТГ: Байковецьку, Білецьку, Великоберезовицьку, Великобірківську, Великогаївську, Збараську, Зборівську, Козлівську, Купчинецьку, Микулинецьку, Озернянську, Підволочиську, Підгороднянську, Тербовлянську. Подальші дослідження структури та обсягів продукції підгалузей рослинництва і тваринництва, транспортної доступності, затрат на постачання продукції до місць переробки чи збуту, сприятимуть уточненню меж приміської території, на якій сформовано орієнтовану на м. Тернопіль специфічну спеціалізацію сільського господарства.

Список використаних джерел

1. Оподаткування земель за межами населених пунктів. *Вісник податкової служби України*. 2007. № 42 (469). С. 31-37.
2. Планування та забудова територій: ДБН Б.2.2-12:2019. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Київ. 2019 р.
3. Проект закону України «Про порядок погодження і затвердження генеральних планів населених пунктів». URL: http://www.logincee.org/remote_libraryitem/21227?lang=uk
4. Стратегія демографічного розвитку на 2006-2015 роки. *Демографія та соціальна економіка*. Київ. 2006. №1. С. 3-22.